

دارو در سال

دکتر عباس کبریایی زاده - مهندس غلامرضا پرور - سودابه پری نژاد - دکتر محمود تقی پور
اداره کل نظارت بر امور دارو و مواد مخدر - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

کلیات

در سال ۱۳۷۷ حدوداً ۱۶/۳ میلیارد عدد دارو در کشور مصرف شده که ارزش ریالی آن بالغ بر ۱۹۰۰ میلیارد ریال می‌باشد. چنانچه جمعیت کشور را در سال ۱۳۷۷ حدوداً ۶۲ میلیون نفر در نظر بگیریم به طور متوسط هر ایرانی ۲۶۳ عدد دارو و به ارزش ۳۰۶۴۵ ریال در طی سال ۱۳۷۷ مصرف نموده است. از نظر ارزش عددی مصرف، بالاترین مصرف عددی مربوط به قرص استامینوفن با فروش ۹۱۷ میلیون عدد و از نظر ارزش ریالی فروش ۶۶ میلیارد ریال مربوط به کپسول اموکسی سیلین ۵۰۰ بوده است. از کل داروی مصرف شده ۱۵/۲ میلیارد عدد به ارزش ۱۶۵۰ میلیارد ریال مربوط به داروهای تولید داخل و بقیه مربوط به داروهای وارداتی و بالک می‌باشد (نمودارهای یک و دو).

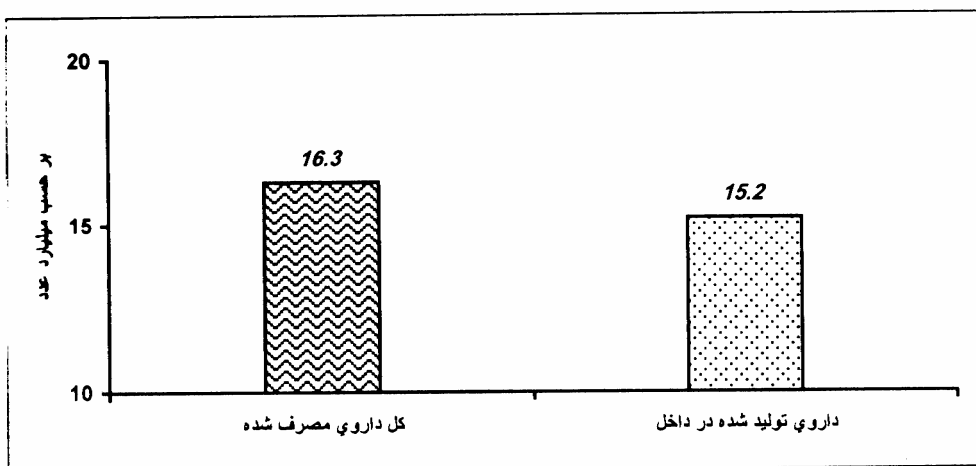
آمار مصرف بر پایه گروه درمانی

مطالعه آمار بر پایه گروه درمانی نشان می‌دهد که از نظر مصرف عددی به ترتیب داروهای موثر بر سیستم اعصاب (از جمله ضد دردها) با مصرف ۵/۴۷۲ میلیارد عدد، ضد

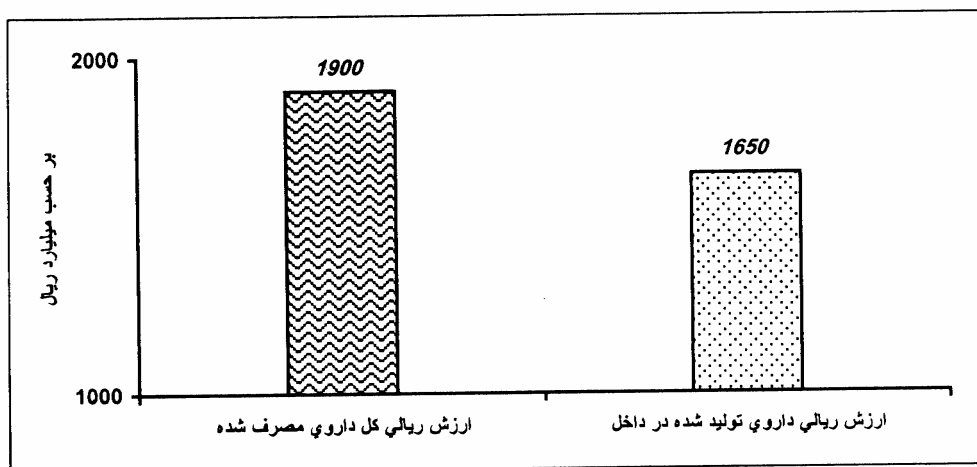
عفونت‌ها ۲/۷۷ میلیارد عدد و داروهای گوارشی با ۲ میلیارد عدد پر مصرف‌ترین داروها بوده‌اند (نمودار سه). همان طور که ملاحظه می‌شود سرانه مصرف داروهای موثر بر سیستم اعصاب ۸۸/۳ عدد، ضد عفونت‌ها ۴۴/۶ عدد و داروهای گوارشی ۲۲/۲ عدد بوده است. از نظر ارزش ریالی بالاترین فروش مربوط به ضد عفونت‌ها با ارزش ریالی ۵۸۸ میلیارد ریال، داروهای سلسله اعصاب مرکزی ۲۵۲ میلیارد ریال است، ویتامین‌ها و مکمل‌ها با ارزش ۲۲۴ میلیارد ریال است (نمودار چهار).
به طور متوسط سهم هر ایرانی در سال ۱۳۷۷ برای آنتی‌بیوتیک‌ها ۹۴۸۴ ریال برای داروهای موثر بر اعصاب ۴۰۸۱ ریال و برای ویتامین‌ها ۳۶۱۳ ریال می‌باشد با عنایت به قیمت بسیار پایین دارو در ایران در مقایسه با سایر کشورها سرانه مصرف عددی به طور قابل توجهی بالا و سرانه مصرف ریالی بسیار کمتر است.

آمار مصرف بر پایه شکل دارویی

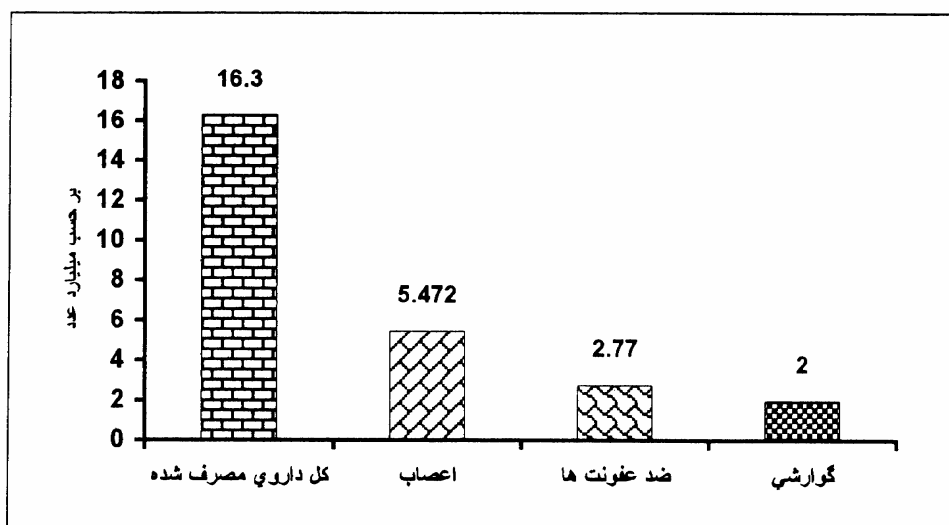
از نظر شکل دارویی قرص با ۱۲/۴ میلیارد (۱۲) میلیارد تولید داخل و ۳۷۳ میلیون عدد

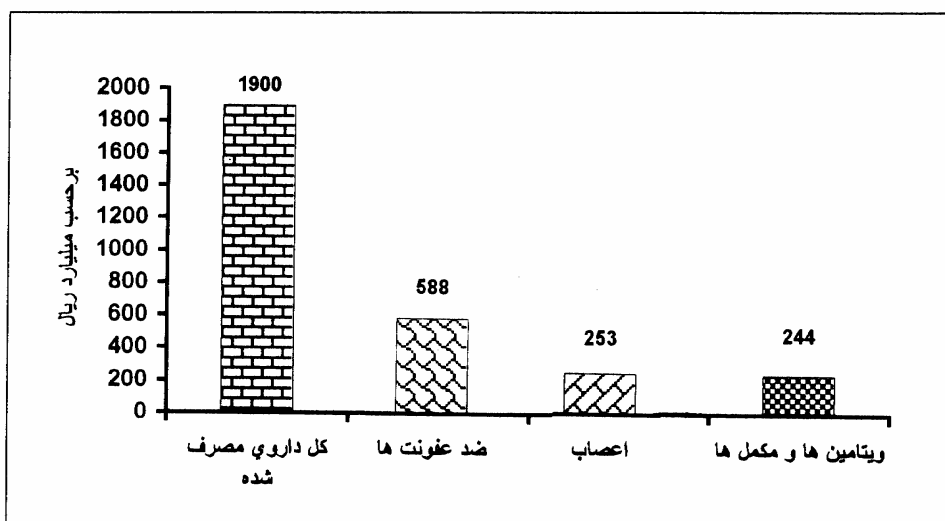
نمودار ۱ - آمار مصرف دارو در کشور بر پایه مصرف عددی (در سال ۱۳۷۷)

نمودار ۲ - آمار مصرف دارو در کشور بر پایه مصرف ریالی (در سال ۱۳۷۷)

نمودار ۳- آمار مصرف دارو در کشور بر پایه گروه درمانی به ارزش عددی (در سال ۱۳۷۷)

نمودار ۴- آمار مصرف دارو بر پایه گروه درمانی به ارزش ریالی (در سال ۱۳۷۷)

واردات)، کپسول ۲/۹ میلیارد عدد (۲/۴۳ میلیارد عدد تولید داخل و ۵۱۰ میلیون عدد واردات) و آمپول با ۴۷۰ میلیون عدد (۴۵۵ میلیون عدد تولید داخل و ۱۴ میلیون واردات) پر مصرف‌ترین اشکال دارویی بوده‌اند.

سرانه مصرف قرص ۲۰۰ عدد، کپسول ۴۶/۷ و آمپول ۷/۵۷ عدد برای هر ایرانی در سال ۱۳۷۷ می‌باشد.

سرانه مصرف آمپول بی‌رویه بوده و چنانچه ویال‌های تزریقی را نیز به آن اضافه کنیم. سرانه مصرف ۹/۶ عدد حاصل خواهد شد (نمودار پنج).

از نظر ارزش ریالی اشکال دارویی مصرف شده بالاترین ارزش ریالی مربوط به قرص با فروش ۴۵۰ میلیارد ریال، کپسول ۲۰۳ میلیارد ریال، آمپول ۲۳۷/۵ میلیارد ریال و ویال‌های تزریقی ۱۶۷ میلیارد ریال می‌باشد.

عملکرد شرکت‌های توزیع کننده دارو

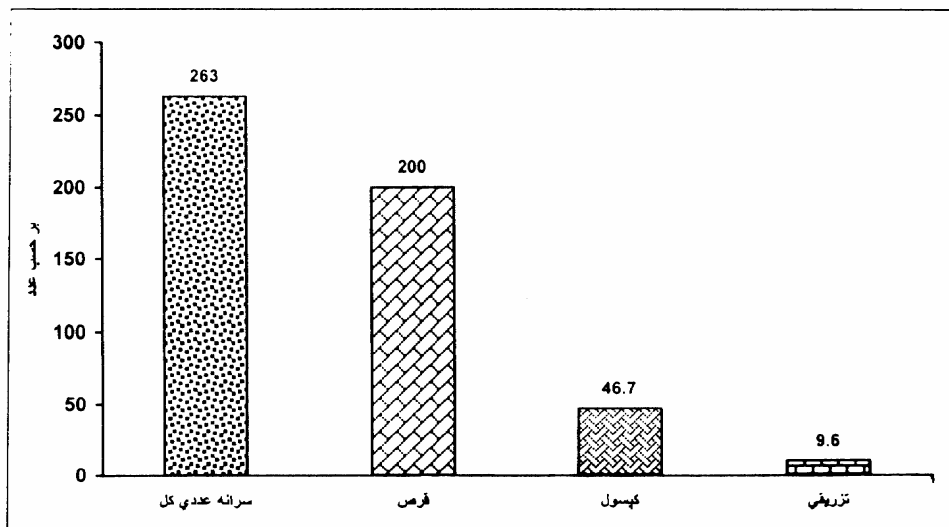
بررسی عملکرد شرکت‌های توزیع کننده دارو نشان می‌دهد که شرکت توزیع دارو پخش با توزیع ۴/۷ میلیارد عدد دارو به ارزش ۶۰۸ میلیارد ریال مقام اول شرکت پخش رازی با توزیع تعداد ۲/۴ میلیارد ریال عدد به ارزش ۴۱۹ میلیارد ریال دوم و شرکت پخش البرز با توزیع تعداد ۳ میلیارد عدد دارو به ارزش ۲۵۷ میلیارد ریال سوم می‌باشد، تامل در اعداد فوق نشان می‌دهد که از نظر توزیع عددی شرکت پخش البرز در رتبه دوم، ولی از نظر ارزش ریالی رتبه سوم را دارای می‌باشد، این اختلاف به دلیل آن است که شرکت پخش البرز توزیع کننده داروهای شرکت داروسازی سبحان است. که بخش عمده‌ای از تولیدات آن قرص و از

نظر عدد بیش از یک میلیارد قرص تولید می‌نماید. دیگر شرکت‌های توزیع کننده دارو به ترتیب پخش فردوس ۲/۴۷ میلیارد عدد دارو به ارزش ۲۲۲ میلیارد ریال و پخش قاسم ۱،۷۵۶ میلیارد عدد دارو به ارزش ۱۴۵ میلیارد ریال، توزیع کرده است (نمودار شش).

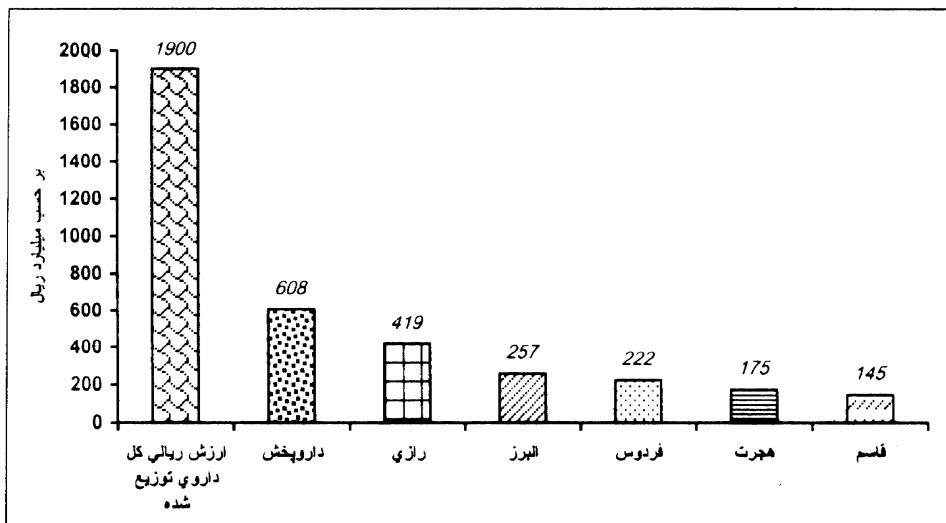
شرکت سهامی دارویی کشور و هلال احمر نیز بخشی از داروهای وارداتی خود را به طور مستقل توزیع کرده است. ارزش عددی داروهای توزیع شده توسط شرکت‌های سهامی دارویی کشور ۴۳۱ میلیون عدد (به ارزش ریالی ۵۲ میلیارد ریال) و داروهای توزیع شده توسط هلال احمر ۳۹ میلیون عدد به ارزش ۱۳۳ میلیارد ریال بوده است.

بررسی تطابق پیش‌بینی تولید با تولید واقعی

اطلاعات موجود در این بخش نشان می‌دهد که از ۱۴/۸ میلیارد عدد نیاز کشور به انواع قرص که توسط اداره کل امور دارو پیش‌بینی شده است ۸۵٪ آن (۱۲/۶ میلیارد عدد) تولید یا وارد گردیده است. از حدود ۳ میلیارد عدد کپسول مورد نیاز پیش‌بینی شده توسط اداره کل نظارت بر امور دارو ۲/۴ میلیارد عدد (۸۰٪) تولید یا وارد گردیده است. از انواع آمپول بر اساس پیش‌بینی اداره کل نظارت بر امور دارو نیاز کشور ۵۸۱ میلیون عدد برآورد شده است، در حالی که ۴۷۴ میلیون عدد (۸۲٪) به فروش رسیده است. برآورد وزارت بهداشت به انواع ویال‌های تزریقی ۱۶۸ میلیون عدد بوده، که ۱۲۹ میلیون عدد آن وارد یا تولید گردیده است (۷۶٪). پیش‌بینی نیاز به انواع شربت‌ها ۱۶۵ میلیون عدد بوده که ۱۴۳ میلیون عدد آن محقق شده است (۸۶٪) برآورد نیاز به انواع قطره‌های خوراکی

نمودار ۵- سرايه مصرف عددي اشكال دارويي (در سال ۱۳۷۷)

نمودار ۶- عملکرد شرکتهای پخش از نظر توزيع ريالي داروها (سال ۱۳۷۷)

۴۵/۶ میلیون عدد بوده که تنها ۲۹/۶ میلیون عدد آن (۶۵٪) محقق شده است، مهم‌ترین دلیل ذکر شده برای عدم کسب مقادیر پیش بینی شده اشکالات فنی است که در انواع دراپرهای تولید داخل وجود داشته و باعث نشست دارو، مشکل در تنظیم دوزازداروها و... گردیده است که این مشکل تا نیمه سال ۱۳۷۸ نیز پابرجا بوده و با وارد نمودن دراپر بخش عمده‌ای از مشکل مرتفع گردیده است. برآورد نیاز به انواع قطره‌های بینی ۹/۸ میلیون عدد بوده که ۹/۴ میلیون عدد آن محقق گردیده است (۹۶٪) نیاز پیش بینی شده به انواع پمادها ۴۹/۹ میلیون عدد بوده که ۴۱/۴ میلیون عدد آن تولید یا وارد گردیده است (۸۳٪). نیاز به انواع ژل موضعی ۱۵ میلیون عدد برآورد شده بود ۱۱/۳ میلیون عدد آن (۷۶٪) محقق شده است. برآورده نیاز به انواع قطره‌های چشمی ۲۱/۴ میلیون عدد بوده که ۲۰/۳۸ عدد میلیون عدد آن (۹۵٪) محقق گردیده است. در مورد دیگر اشکال دارویی به میزان تحقق به برنامه‌های وزارت بهداشت به شرح زیر بوده است:

تولید انواع ساشه ۱۱٪ (دلیل عدم تحقق پیش بینی‌های وزارت بهداشت در این بخش آن است که در سال ۱۳۷۷ برنامه برای تولید ۵ میلیون ساشه کوآموکسی کلاو داده شده ولی شرکت‌های تولید کننده نتوانسته‌اند محصول خود را تولید و عرضه نمایند و به جای آن سوسپانسیون ارایه نموده‌اند). میزان تحقق برنامه در تولید انواع پودرهای خوراکی محلول و سوسپانسیون ۷۳٪ انواع شیاف‌ها ۶۶٪ پمادهای چشمی ۶۹٪ محلول‌ها ۹۳٪ صابون‌های طبی ۸۷٪ انواع سرم‌های تزریقی ۹۵٪ انواع لوسپانسیون‌ها ۴۸٪ انواع سوسپانسیون‌های آماده ۷۲٪ انواع کرم‌ها ۹۶٪

انواع شامپوهای طبی ۵۸٪ انواع پرل خوراکی ۷۵٪ محلول‌های ضد عفونی ۵۸٪، دهانشویه‌ها ۹۱٪ انواع اسپری ۸۵٪ کارتریج دندان پزشکی ۱۱۰٪ قرص‌های کاشتنی ۶۴٪ بوده است. در بقیه اشکال به دلیل ناقص بودن داده‌ها به درصد‌های محقق برنامه اشاره‌ای نشده است.

از میان شرکت‌های تولید کننده دارو در کشور به ترتیب ۳ شرکت داروپخش، سبحان و کیمیدارو بالاترین فروش عددی (به ترتیب ۱/۲۷۲، ۱/۱۶۰، ۱ میلیارد و ۹۴۸ میلیون عدد) را دارا بوده‌اند (نمودار هفت).

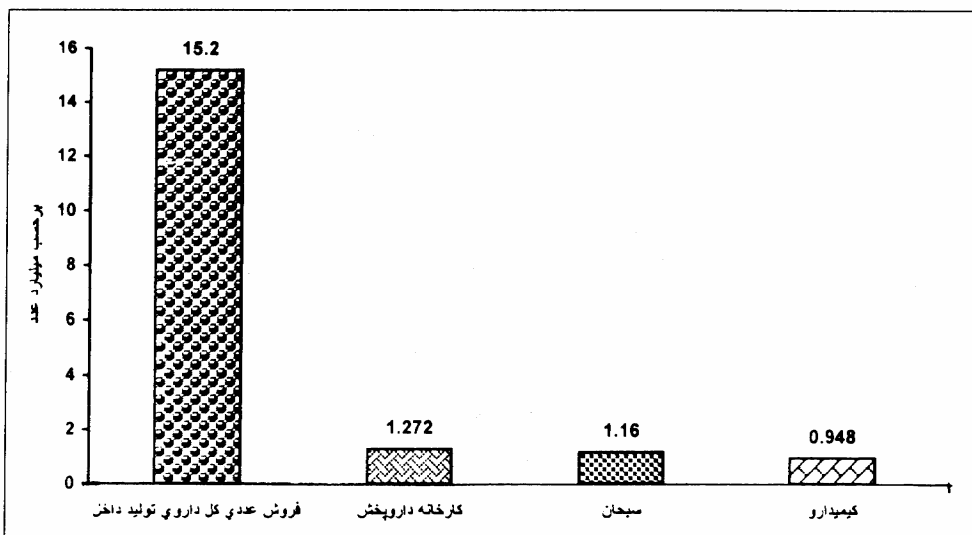
از نظر فروش ریالی، بالاترین فروش ریالی به ترتیب مربوط به ۳ شرکت فارابی، جابرین حیان و داروپخش است (به ترتیب فروش ۱۴۹/۵، ۱۴۶/۱۵۵، ۱۴۳/۶۶۴ میلیارد ریال) (نمودار هشت).

همان طور که ملاحظه می‌شود دو شرکت اول در فروش ریالی تولیدکننده آنتی‌بیوتیک‌های خوراکی و تزریقی هستند شرکت فارابی بزرگترین تولیدکننده آموکسی‌سیلین و آمپی‌سیلین و شرکت جابرین حیان نیز بزرگترین تولیدکننده ویال‌های آنتی‌بیوتیک می‌باشد.

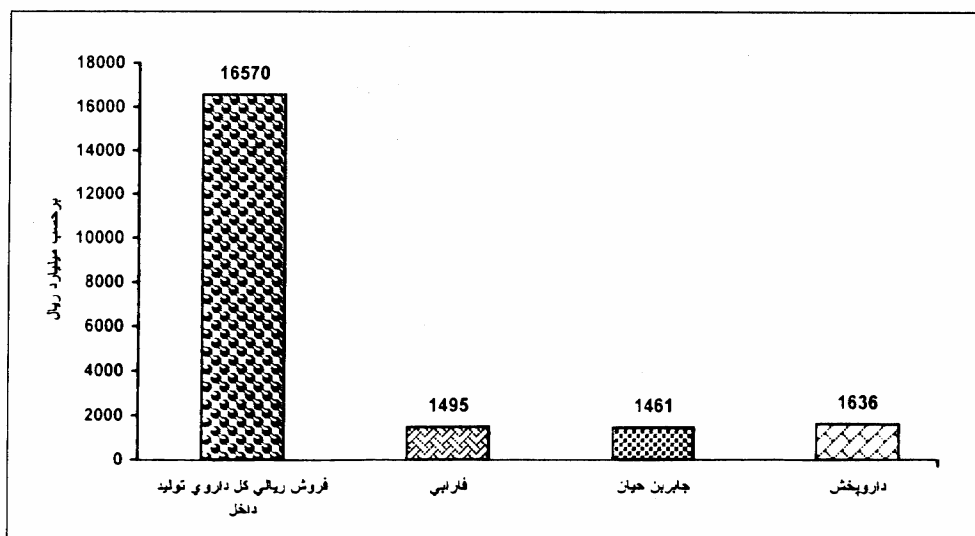
مجموعه اطلاعات در بخش تولید داخل نشان می‌دهد عدد تولید دارو در داخل کشور بالغ بر ۱۵/۲ میلیارد عدد (حدود ۹۴٪ از کل داروی مصرف شده) به ارزش ۱۶۵/۷ میلیارد تومان (۸۷/۲٪ از کل داروی مصرف شده) بوده است. اختلاف بین ۹۴٪ تولید دارو در داخل کشور و عدد فروش ۸۷/۲ درصدی به دلیل گران‌تر بودن داروهایی است که به صورت ساخته شده وارد کشور می‌شوند لازم به توضیح است که تعداد زیادی از داروهایی که به صورت ساخته شده

انواع فاکتورهای خونی و غیره) می‌باشند که چنانچه ارقام ریالی تخصیص داده شده به آن اضافه گردد تفاوت فروش ریالی داروهای تولید داخل و وارداتی بیشتر خواهد شد.

وارد کشور می‌شوند مشمول دریافت یارانه ریالی از حوزه معاونت غذا و دارو حتی در مواردی مشمول دریافت یارانه مضاعف (توسط معاونت درمان مانند محلول همودیالیز صفاقی،

نمودار ۷- سه شرکت داروسازی که بیشترین عرضه دارو از نظر عددی را به عهده داشته‌اند (در سال ۱۳۷۷)

نمودار ۸- سه شرکت داروسازی که بیشترین عرضه دارو از نظر ریالی را به عهده داشته‌اند (در سال ۱۳۷۷)